

JOCUL CONVENȚIEI

CUM VA PLACE de William Shakespeare • Traducere de Szabó Lőrincz
• Teatrul Maghiar de Stat din Cluj
• Data premierei: 25 aprilie 1991
• Regia: Tompa Gábor • Decorurile: T.Th. Clușe • Costumele: Dobres-Kötay Judit • Distribuția: László Gerő (Ducele surghiunit), Bogdán István (Frederic), Salat Lehel (Amiens), Csiky Andras (Jacques), Dehel Gábor (Le Beau), Jancsó Miklós (Charles), Bács Miklós (Oliver), Biró József (Orlando), Márton János (Adam), Boer Ferenc (Tocilă, măscărici), Péterffy Lajos (Sir Oliver Martext, preot), Nagy Dezső (Corinus), Sata Arpád (Silvius), Horváth Zoltan (William), Rekita Rozália (Rosalinda), László Zsuzsa (Celia), Lőrincz Agnes (Phoebe), Gall Annamária (Audrey)

Spațiul shakespearean creat în spectacolul Teatrului Maghiar de Stat din Cluj e ca un desen foarte clar recurgând la strategiile simplității ornate cu însemne culturale. Ideea regizorului Tompa Gábor este de a expune convenția unui spectacol al jocurilor dragostei și întâmplărilor, așa cum pot fi ele văzute din lojile de teatru care alcătuiesc etajul decorurilor realizate de T.Th. Clușe. Acest decor cu etaj seperă două, chiar trei locuri de joc: unul este cel din avanscenă, cu două trape laterale care dau în spații subterane unde sînt urmările, «de sus», momente de înfruntare; altul este jumătatea din față a scenei — o uriașă «oglinză» din plexi negru, urcînd spre fundal; și al treilea e jumătatea ei din spate, de unde, într-o lumină specială, apar călătorii din pădurea Ardenilor. Sîntem invitați de la început să acceptăm această convenție spațială, care simplifică problemele de raportare la anumiți referenți culturali. Astfel, în avanscenă, o pleșă de decor pe toată transversala este un zid miniaturizat

al cetății, pe care Rosalinda și Cella stau de vorbă așezate. Scene mai animate, imaginate regizoral, se desfășoară în cele două trape. Lumina devine un personaj activ în aceste momente, dar și în acelea ale peregrinărilor nefericiților îndrăgostiți în pădure, căuțînd, scormonind în spațiul de joc sau în sală, în loji, unde nu o dată vedem curtea Duceului părăsindu-și fotoliile pentru a coborî în scenă.

Dacă surghunirea, de către fratele uzurpator, a Duceului, și stabilirea relațiilor între personaje au loc în fața cortinei de fier, în preajma aceluia zid miniaturizat, convenția aceasta este concurată de o alta, a naturii, dezvăluită odată cu ridicarea cortinei de fier, prin oferta vizuală surprinzătoare — pădurea e un spațiu amplu spre care se ajunge mergînd pe suprafața lucioasă a «oglinzii» negre. De sus, atîrnă trei candelabre — coarne de cerb cu luminări, obiecte scenice cu dublă semnificație culturală — una este a mediului silvestru, o alta sugerează însemnul erotic al unui joc al travestitului Rosalindei în fața lui Orlando, dar și al acelora hirjonindu-se cînd bucolic, cînd insistent (Silvius-Phoebe, măscăriciul Tocilă-Audrey).

Eclerajul spectacolului este conceput diferențiat, în funcție de portanța convențiilor. În scenele de început, cînd Ducele este surghiunit de fratele său, Frederic, lumina este mai dură, de un alb crud, decupînd din întineric siluete și figuri, un ceva amenințator plutînd în fața zidului cetății. La ridicarea cortinei de fier, lumina are tonuri mai calde, un anumit rafinament vizual fiind acreditat prin coloristică odată cu apariția în pădure a personajelor în deficit sentimental. Din acest moment «etajul» scenografic produce o semnificație care, dacă dă de gîndit la început, în continuare nu mai este dezvoltată. Jacques, de altfel, apare la un moment dat ca un maestru de ceremonii și deschide perdelele lojilor, descoperindu-le personajelor — privitorii și celor din sală, celui de al doilea public, ridicînd astfel convenția jocului la rang de normă a reprezentării lumii din Cum vă place.

Tompa Gábor imaginează, astfel, spectacolul în spectacol ca o introducere la metodă — lumea shakespeareană din pleșă este una predispusă la joc, la un joc

unde riscul existențial pare exclus, iar uvertura la marea operă a sentimentelor devine centrul acestei lumi. Poate de aceea spectacolul, pe lângă o senzație de déjà vu în anumite momente (ale funcționării unor elemente scenografice, de pildă), transmite mai degrabă o ușoară ironie care distanțează privitorul de o personalitate mai mult jucată decît trăită. Regizorul, cu alte cuvinte, este mai degrabă interesat în jocul strategiilor convenției decît într-o posibilă motiune de încredere față de retorica lubrili pastorale.

Există, în spectacol, interpreți care dezvoltă interesant acest gînd regizoral, chiar dacă pentru unii dintre ei resimț regretul de a nu-l fi văzut «decupați» scenic mai tranșant. Interpreta Rosalindei, de pildă, din cauza unui costum (inclusiv șapca) destul de camuflant, nu poate fi văzută — Rekita Rozália are aplomb pentru acroșajul rolului dar foarte multă vreme o vezi pentru că o ascuți. Csiky Andras (Jacques), un actor de clasă veritabilă, dezvălule prea puțin, spre regretul meu, din forța de impresie de care este capabil. În Frederic, Bogdán István are mișcări vădînd o duritate a expresiei corporale. Costumația sa, ca și a altora, este cîteodată înșelătoare pentru că adună semnificații disparate. Dacă Dehel Gábor, interpret credibil al lui Le Beau, apare înveșmîntat ca pentru a marca apartenența la Curte, nu același lucru se poate spune despre alții.

În Orlando, Biró József se înscrie mai hotărît într-o dinamică gestuală a convenției, ca și László Zsuzsa, în Cella, vioale și cu invenție în joc. Boer Ferenc își compune, pentru rolul măscăriciului, o mișcare scenică unde umorul marchează hotărît calitatea partiturii. Personajul său este un desen adecvat pentru o mizanscenă care lucrează mai mult cu spații ample susținute vizual de ecleraj și de sugestiile ale decorului.

Spectacolul te determină să accepți ideea că jocul convenției în teatrul shakespearean încă mai poate deveni pretext spectacologic. Ideea nu este nouă, dar cîteodată apare ca productivă. Impresia mea este că, în Cum vă place, mai era nevoie și de altceva. Atuurile regizorului și valoarea cîtorva interpreți îndreptățeau așteptarea.

MARIAN POPESCU

